

Programma van maatregelen bij:
Nota prospectie met ingreep in de bodem :
Herentalsesteenweg - Schoolstraat,
Lichtaart, Kasterlee
(prov. Antwerpen)

Robby Vervoort
Freelance Senior Archeoloog
Borgerhout, oktober 2018

Titel

Programma van maatregelen bij Archeologienota:

Nota prospectie met ingreep in de bodem :

Herentalsesteenweg - Schoolstraat,

Lichtaart, Kasterlee

(prov. Antwerpen)

Auteur

Robby Vervoort

Opdrachtgever

Bvba Dirk Van Den Schoor

Projectcode

2018H34

Plaats en datum

Borgerhout, oktober 2018

Reeks en nummer

RVFSA-Rapport, 52

Inhoud

1. Technische fiche/administratieve gegevens	3
2. Inleiding	5
3. Onderzoeksvragen.....	6
4. Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied	9
5. Programma van maatregelen.....	9

1. Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site

Lichtaart, Herentalsesteenweg
(18-LIC/HER-2018H34)

Ligging

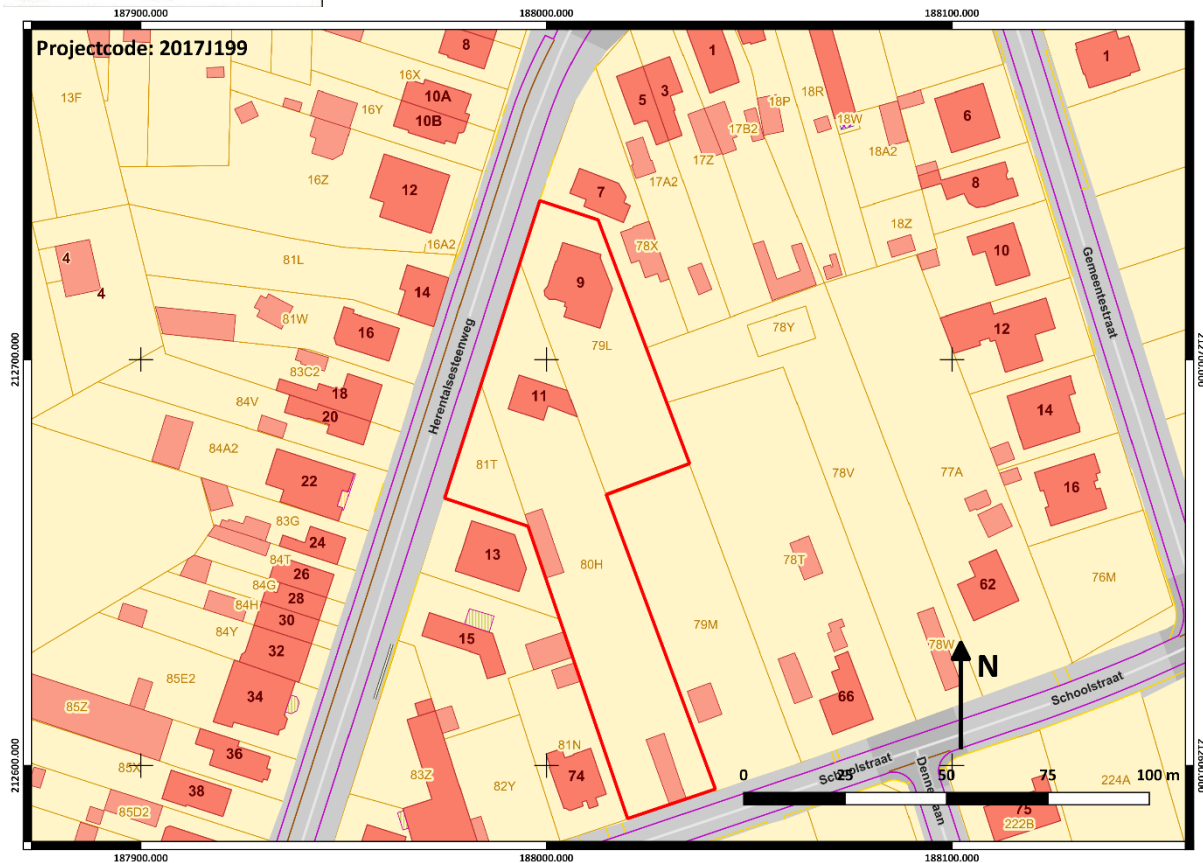
Antwerpen,
Kasterlee, Lichtaart,
Herentalsesteenweg 9 - 11

Kadastrale gegevens

Kasterlee: 2de Afdeling
Lichtaart: Sectie C
Perceelnummers: 81T, 80H, 79L

Bounding Box

X187975,1	Y212665,9
X187995,5	Y212658,9
X188020,0	Y212587,0
X188041,7	Y212594,1
X188015,0	Y212666,5
X188035,4	Y212674,6
X188012,7	Y212734,5
X187998,3	Y212739,2

Figuur 1: Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied in rood

Projectcode

2018H34

Opdrachtgever

Bvba Dirk Van Den Schoor

Contactpersoon opdrachtgever

De heer Dirk Van Den Schoor

Uitvoerder

Robby Vervoort. Freelance Senior Archeoloog. Research
& Consultancy.

Erkend archeoloog

Robby Vervoort OE/ERK/Archeoloog/2016/00126
Guldensporenstraat 143
2140 Borgerhout

Geplande ingreep

Aanvraag verkavelingvergunning.

Geldende wetgeving en voorwaarden

Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en het
Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014. De melding

werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3000m² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en is gelegen buiten een zone waarop lagere oppervlaktecriteria van toepassing zijn.

Randvoorwaarden

Er werd reeds een bureaustudie uitgevoerd voor het projectgebied.

Doelstelling

Het doel van deze archeologienota is om na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.

Vraagstelling

- Wat is de landschapshistoriek van het projectgebied?
- Welke archeologische sites zijn gekend in of nabij het projectgebied?
- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorisch potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende info op? Zo neen, is er een vervolgonderzoek nodig en welke methode levert het meeste informatie op?

Thesaurus

Bureauonderzoek, proefsleuven

2. Inleiding

Naar aanleiding van de aanvraag voor het bekomen van een verkavelingsvergunning te Kasterlee, Lichtaart, Herentalsesteenweg – Schoolstraat werd reeds een bureauonderzoek uitgevoerd. Hieruit bleek dat het projectgebied een verhoogde kans had op de aanwezigheid van archeologische resten met een hoog potentieel op kenniswinst. Daarom werden bijkomende onderzoeken aanbevolen in de vorm van een prospectie met ingreep in de bodem. Deze onderzoeken dienden te worden uitgevoerd in een uitgesteld traject.

3. Onderzoeksvragen

- *Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?*

Tijdens de uitgevoerde prospectie met ingreep in de bodem kon worden vastgesteld dat binnen het projectgebied een dikke antropogene A-horizont aanwezig was bovenop een gedeeltelijk bewaarde natte podzolbodem. De A-horizont had een bewaarde dikte van plaatselijk tot ruim 120 centimeter en was duidelijk opgebouwd uit verschillende pakketten ontstaan door eeuwenlang bemesting en gebruik van het terrein als landbouwgrond (akker). Er is dus duidelijk sprake van een plaggenbodem die ontstond vanaf de late middeleeuwen. Binnen de zandige A-horizont, die in kleur varieerde van bruin tot grijs tot donkerbruin en donkergrijsbruin, konden minstens drie oude akkerlagen herkend worden.

Onder de plaggenbodem was een deel van de oorspronkelijke bodemopbouw (podzol) bewaard. Er werden zowel resten van de uitlogingshorizont (E-horizont) als de aanrijkingshorizont (humus B-horizont) aangetroffen. Beide horizonten vertoonden een erg grillig verloop, wat ook zichtbaar was in het aangelegde opgravingsvlak en bestonden uit een zandige matrix. Op het noordelijke deel van het terrein was de E-horizont beduidend beter bewaard (of ontwikkeld). Van de oorspronkelijke A-horizont werden geen resten herkend. Deze werd allicht mee opgenomen in de bouwvoor toen het terrein, allicht in de late middeleeuwen, in gebruik werd genomen als akker.

De E-horizont bestaat uit wit tot witbruin zand. De humus B-horizont heeft een zandige matrix met grijze tot donkergrijze kleur of heeft een donkerbruine kleur met bleke wittere vlekken.

Onder de B-horizont werd de C-horizont herkend die gekenmerkt wordt door zijn gele kleur en de hoge aanwezigheid van ijzerconcreties. Plaatselijk werd eveneens de onderliggende tertiaire ondergrond aangesneden. De tertiaire ondergrond bestaat uit grijsgroene vette klei.

- *In hoeverre is de bodemopbouw intact?*

Alhoewel tijdens de prospectie met ingreep in de bodem resten van de E- en humus B-horizont werden herkend, kon niet bepaald worden hoeveel van de E-horizont werd verstoord ten tijde van de in gebruik name van het terrein in de late middeleeuwen. De oorspronkelijke A-horizont was opgenomen in de bouwvoor en was nergens bewaard.

- *Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.*

Er werden zes sporen herkend tijdens de prospectie met ingreep in de bodem. Hiervan kon één spoor als perceelsgreppel, één als spitsporen en één als natuurlijk spoor worden geïnterpreteerd. Deze sporen hebben geen archeologisch relevante waarde. De laatste drie sporen maken al dan niet deel uit van een grotere structuur en bestonden uit drie paalsporen

die vermoedelijk dateren uit de metaaltijden. Misschien vormen de resten de noordelijke grens van een verder naar het zuiden, en dus hoger en droger, gelegen site.

- *Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?*

Met uitzondering van de boomval in WPI (Sp2) waren alle sporen antropogeen van oorsprong.

- *Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?*

Geheel genomen kan gesteld worden dat de aangetroffen, en archeologisch relevante sporen, een vrij goede bewaringstoestand vertoonden. Dit uitte zich in hun duidelijke leesbaarheid in het opgravingsvlak en in de gemaakte doorsnedes enerzijds en in de bewaarde diepte van de sporen anderzijds.

- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*

Het is niet duidelijk of de sporen deel uitmaakten van een grotere structuur. Dit kan echter gezien het feit dat ze zich alle in elkaars nabijheid bevonden en hun gelijkende vorm en uiterlijk wel mogelijk zijn. Indien dit het geval is, dan zal de structuur zich allicht grotendeels buiten het onderzoeksgebied bevinden.

- *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*

De drie archeologisch relevante sporen hebben allicht min of meer dezelfde ouderdom op basis van hun gelijkend uiterlijk. Allicht kunnen de sporen in de metaaltijden worden gesitueerd. De mogelijke perceelsgreppel en de spitsporen dateren van na het in gebruik nemen van het terrein als akker gedurende de late middeleeuwen.

- *Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?*

Het zou kunnen dat de drie relevante sporen in het zuiden van het onderzoeksgebied de noordelijke grens vormen van een verder naar het zuiden, en dus landschappelijk gunstiger gelegen, site. Echter kan dit niet worden bevestigd.

- *Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettings, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?*

Er werden geen sporen of aanwijzingen aangetroffen die in deze richting wijzen. Wel werd een perceelsgreppel aangetroffen. Deze dateert ten vroegste uit de late middeleeuwen.

- *Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten?*

Er zijn geen indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten.

- *Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?*

Uit de studie van de profielwanden bleek duidelijk de aanwezigheid van oudere akkerlagen (esdekken) in het projectgebied. Hieruit bleek dat de sporen werden afgedekt door de aanwezige plaggenbodem die ontstond vanaf de late middeleeuwen.

- *Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?*

Neen er is geen bodemkundige verklaring voor de afwezigheid van archeologische sporen. Het projectgebied heeft nooit relevante archeologische sporen bevat.

- *Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?*

Er zijn geen relevante archeologische vindplaatsen om af te bakenen. De enige relevante archeologische resten kwamen aan de zuidelijke rand van het projectgebied voor.

- *Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?*

De aangetroffen sporen getuigen van een goede bewaringstoestand.

- *Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?*

Gezien de sporen zich aan de rand van het projectgebied bevinden, is hun waarde beperkt. Het is niet duidelijk of ze deel uitmaakten van een grotere site of dat het een enkele losstaande structuur of een structuur überhaupt gaat. Binnen het projectgebied is bovendien geen mogelijkheid om verder onderzoek naar hun waarde uit te voeren.

- *Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?*

Er zijn geen waardevolle archeologische vindplaatsen.

- *Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?*

Er zijn geen waardevolle archeologische vindplaatsen.

- *Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:*

1. *Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?*

Niet van toepassing.

2. *Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?*

Niet van toepassing.

- *Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?*

Er dienen geen bijkomende onderzoeken te worden uitgevoerd, dientengevolge dienen er ook geen bijkomende onderzoeksvragen gesteld te worden.

- *Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?*

Niet van toepassing.

4. Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied

Op basis van de uitgevoerde prospectie met ingreep in de bodem kan besloten worden dat het archeologische potentieel van het terrein door de reeds uitgevoerde onderzoeken volledig benut werd. Bijkomende onderzoeken zouden geen verdere archeologische informatie opleveren.

Tijdens het bureauonderzoek en de uitgevoerde prospectie werd vastgesteld dat het terrein omwille van de goede bewaringstoestand een verhoogd potentieel had op de aanwezigheid van goed bewaarde archeologische sites. De aanwezigheid van een gedeeltelijk bewaarde podzolbodem, afgedekt door een dikke plaggenbodem, die ontstond vanaf de late middeleeuwen, en het ontbreken van recente verstoringen bevestigen de goede bewaringstoestand.

De gunstige landschappelijke ligging werd door de prospectie enerzijds bekrachtigd, maar ook tegengesproken. Het terrein vertoonde een licht stijgend verloop in zuidelijke richting. In het noorden leek de bodem erg vochtig te zijn geweest in het verleden, getuige de herkende bodemvormende processen. Het zuidelijke deel van het terrein was met andere woorden beter geschikt door zijn net iets hogere en drogere ligging. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de enige waardevolle archeologische sporen die tijdens de prospectie werden aangetroffen, zich net in deze zone bevonden. Samenvattend kan gesteld worden dat het terrein geen potentieel tot kennisvermeerdering meer bevat. Het terrein bevindt zich net in een iets te natte zone, verder ten zuiden van het projectgebied echter, lijken de condities wel gunstiger te zijn. Of de aangetroffen resten getuige zijn van een eenzame constructie, of de noordelijke rand vormen van een zuidelijker gelegen site, is niet duidelijk. Gezien er geen mogelijkheden bestaan tot verdere uitbreiding in deze richting, adviseren we geen bijkomende onderzoeken.

5. Programma van maatregelen

Er werd een vooronderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd, dat aangaf dat er geen bijkomende maatregelen nodig geacht werden in het kader van de geplande werken. Dit vooronderzoek werd uitgevoerd conform de bepalingen in de Code van Goede Praktijk en bestond uit een prospectie met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven. Al het vooronderzoek dat noodzakelijk is om met

voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed werd uitgevoerd.

De impact van de geplande werkzaamheden werd getoetst aan de gekende reeds verstoorde en reeds onderzochte zones, de gekende geologische, bodemkundige en ecologische kenmerken en de gekende archeologische en historische waarden (zie verslag van resultaten van het vooronderzoek).

Belangrijk in de afweging van de noodzaak voor verder vooronderzoek zijn het nagenoeg ontbreken van enige vondsten en/of belangrijke archeologische sporen tijdens het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek en de beperkte verdere onderzoeksmogelijkheden ten gevolge van de oppervlakte van het terrein.

Naar aanleiding hiervan zijn geen verdere maatregelen vereist. Daarom wordt geen programma van maatregelen opgemaakt. Deze beslissing steunt op onderstaande redenering.

De afweging of verder vooronderzoek noodzakelijk is, gebeurt op volgende wijze:

Na iedere fase in het vooronderzoek volgt verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek onvoldoende informatie gegenereerd is om:

- *de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven*

Hoewel het projectgebied gelegen is in een gebied met een hoog archeologisch potentieel, blijkt uit de uitgevoerde prospectie met ingreep in de bodem dat er zich slechts enkele belangrijke archeologische sporen en/of vondsten binnen het projectgebied bevinden en dat de kans op het aantreffen van sites met een hoog potentieel aan kennisvermeerdering op de rest van het terrein klein is. Met andere woorden er bevindt zich geen archeologisch erfgoed in de bedreigde zone dat de extra tijd, investering en financiële middelen nodig voor bijkomend onderzoek op voldoende wijze kan verantwoorden.

- *een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen*

Gezien het ontbreken van mogelijke archeologische resten met een hoog potentieel aan kennisvermeerdering dienen geen verdere maatregelen genomen te worden. Het aanwezige erfgoed met een hoog potentieel op kennisvermeerdering wordt niet bedreigd door de geplande werken.

- *een plan van aanpak voor een archeologische opgraving op te maken*

Er dient geen archeologische opgraving plaats te vinden in het projectgebied.

- *een plan van aanpak voor een behoud in situ op te maken*

Er dient geen plan van aanpak gemaakt te worden voor een eventueel behoud in situ.

Op basis van het uitgevoerde vooronderzoek kunnen we besluiten dat er voldoende informatie is gegenereerd om een te bekrachtigen nota op te maken die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staft.